

TÜRKİYE
KARAGÖL DAĞLARI
ERCIYES DAĞI
TAHTAL DAĞLARI
MURAT DAĞI
SÜPHAN DAĞI
VAN GÖLÜ
MARDİN PLATOSU
SİNCAR DAĞI
EL ESAD BRJ.G. Caber Kalesi
FIRAT N.
DICLE N.
KARAKAYA BRJ.G.
KEBAN BRJ.G.
KARASU N.
MURAT N.
TUNCELLİ
BİNGÖL
MUS
VAN
BİLLİS
SİİRT
ŞİRNAK
HAKKARİ DAĞI
ADYAMAN
KAHRAMANMARAŞ
DİYARBAKIR
BATMAN
MARDİN
SANLIURFA
KİLİS
HALEP
HASEKE
RAKKA
DEYRİZOR
MUSUL
ERBİL
TİKİRIT
HAYLE ARBAN
TUNCELİ
ELBİSTAN
MALATYA
GAZİANTEP
KİLİS
HALEP
HAMA
SELAMİYE
HUMUS
TRABLUSŞAM
BAALBEK
SAYDA
NABATIYE
HAYFA
NABATIYE
HAİRAN DAĞI
KIZILIRMAK
TUZ GÖLÜ
ANABEYLİ
NEVŞEHİR
KAYSERİ
AKSARAY
NİĞDE
KARAMAN
MERSİN
ADANA
OSMANİYE
GİRNE
LAFKİSA
GAZİMAĞUSA
LAZKİYE
CEBELE
BANYAS
TARTUS
BEYRUT
SAYDA
NABATIYE
HAİRAN DAĞI
KIZILIRMAK
ZAFER BR.
GKRY
KÜREY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
AKDENİZ
LÜBNAN
SAM
KUZUY BOĞAZI
BAGDAT

TARİHTE KARKAMIŞ

Suriye kaynakları:

III. Binin ortalarından itibaren Ebla arşivlerinde, dönem ticaretinin bir üyesi olarak bahsedilmektedir.

Erken II. Binin Mari arşivlerinde de Mari ile iyi ilişkiler içinde olan bağımsız bir krallık olarak adı geçmektedir.

Mari metinlerinde adı geçen Karkamış kralı Aplahanda'nın kızı ve Kubaba'nın hizmetkarı Matrunna'nın mühründen **Kubaba'nın**, Hammurabi zamanında şehrin esas tanrıçası olduğu bilinmektedir.

Eski Babil döneminde: Amurrite tarzında isme sahip Karkamış kralı ve babası Anadolu gibi görünen Aplahanda ismine de rastlıyoruz.

Anadolu ilişkileri:

Kaniş ve Acemhöyük ile siyasi ilişkileri vardır.

Acemhöyük Sarıkaya sarayında: Karkamış kralı Aplahanda'nın (Anadolu bir isim) mühür baskıları vardır.

Karkamış kralları, Hitit krallarının Suriye vekili olarak görev yapmışlardır ve bu dönemin belgelerinin burada yokluğuna karşın Emar ve Ugarit'ten belgelerle bilinmektedir.

Şuppiluliuma I, Suriye'yi fethinden sonra, burayı da almış ve oğlu Piyassili'yi (şarri-kušuh adıyla) kral olarak oturtmuştur *ca.* 1340. Bu hanedan, Hitit İmparatorluğu'nun çöküşünü de yaşamış olarak, en azından beş nesil sürmüştür. Bu hanedanın son iki kralı, Talmi-Teşup ve oğlu Kuzi-Teşup, muhtemelen Hititi İmparatorluğu'nun yıkılışını yaşamışlardır.

Suppiluliuma'dan sonra, şehir Mitanni krallığının elinde olmalıdır. II. Binin ortalarında burası, Yukarı Mezopotamya'nın Mitanni krallığının önemli bir ileri karakoludur.

I. Tiglatpaleser (1100-1012) Akdeniz yönünde Aramiler'e karşı giriştiği seferden dönerken, Hati ülkesi olarak nitelediği Karkamış'a gelmiş, buranın kralı olan ve taşıdığı Hurri kökenli adlı **Initeşup**'u haraca bağlamıştır.

Ancak, bu durum, çok uzun sürmemiş ve bütün 10. yy. boyunca, Karkamış Assur etki alanının dışında kalmıştır.

II. Assurnasirpal devrinde de Karkamış'ın henüz bağımsızlığını koruduğu anlaşılmaktadır. II. Assurnasirpal 876-866 yılları arasında yaptığı Suriye seferinde, Karkamış kralı Sangara, Assur'a haraç verenler arasında sayılmaktadır.

Sangara, 858'de III. Salmanasar devrinde, Assur'un düşmanı olarak nitelenmekte, onun bir kısım topraklarının Assur işgali altına girdiği ve kendisinden haraç alındığı belirtilmektedir. Sangara hakkındaki son bahis, 814 yılına ait Assur belgelerindedir ve ona ait bazı bölgelerin Assur'un eline geçtiğinden bahsedilmektedir.

Assur kaynaklarında Karkamış'ın adı 8. yy.ın ikinci yarısına kadar geçmemektedir. III. Tiglatpaleser (745-727), Karkamış krallarından **Pisiris**'in adı, Assur'a haraç verenler arasında geçmektedir. Aynı Pisiris'in II. Sargon devrinde Karkamış'ta krallık ettiği sanılmaktadır. Şehrin 717'de Assurlular tarafından yakılıp yıkılması ve yağmalanması Assur belgelerinde ayrıntıları ile anlatılmaktadır. Karkamış, Sargon'un halefleri zamanında yakılıp yakıldıktan sonra, kralı Pisiris de sürülmüş ve bölge Assur valilerinin yönetimine bırakılmıştır.

Assur kaynaklarında kentin tarihi bu şekilde ortaya çıkarılabilmekle beraber, Karkamış'ta bulunmuş hiyeroglif yazıtlarda elde edilen bilgileri tümüyle bu çerçeveye içine sokmak mümkün değildir.

Yazıtlara göre burada bazı kral adları kronolojik sıraya sokulabilmektedir. Fakat Initeşup, Sangara ve Pisiris adlarına bunlarda rastlanmaması bazı sorunlar yaratmaktadır.

Assur kaynaklarının söz ettiği krallar arasına, yazıtlarda geçen şu krallar yerleştirilmektedir.

Ini-Teşup (1100)'dan sonra,

c. 970-900 yılları arasına Ura-Tarhundas,
Suhis,
Astuwatimannzas,
oğlu II. Suhis
ve Katuwas.

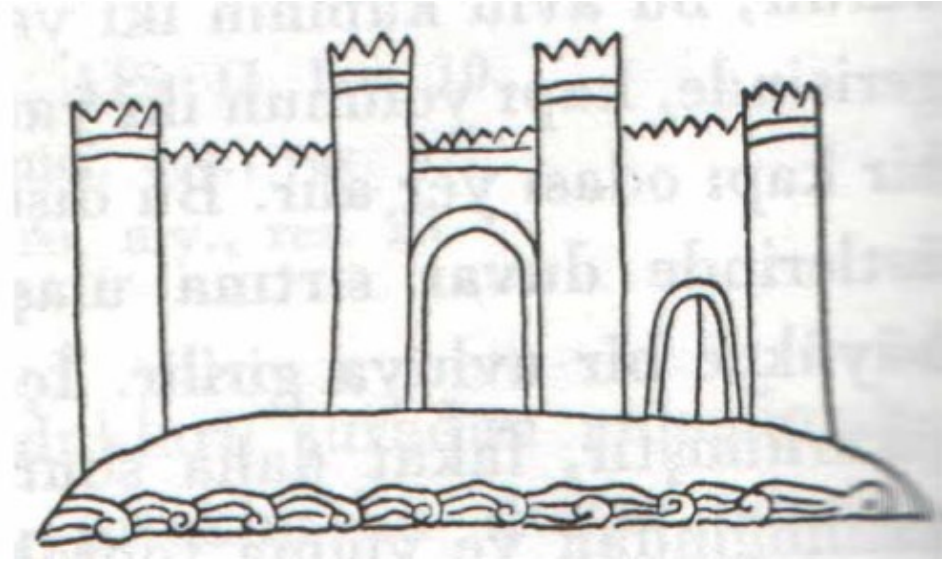
Assur kaynaklarındaki Sangara
(870-848)'dan sonra da Astiruwas,
Yariris (eskiden Araras)
ve oğlu Kamanis
ve Pisiris (738-717)

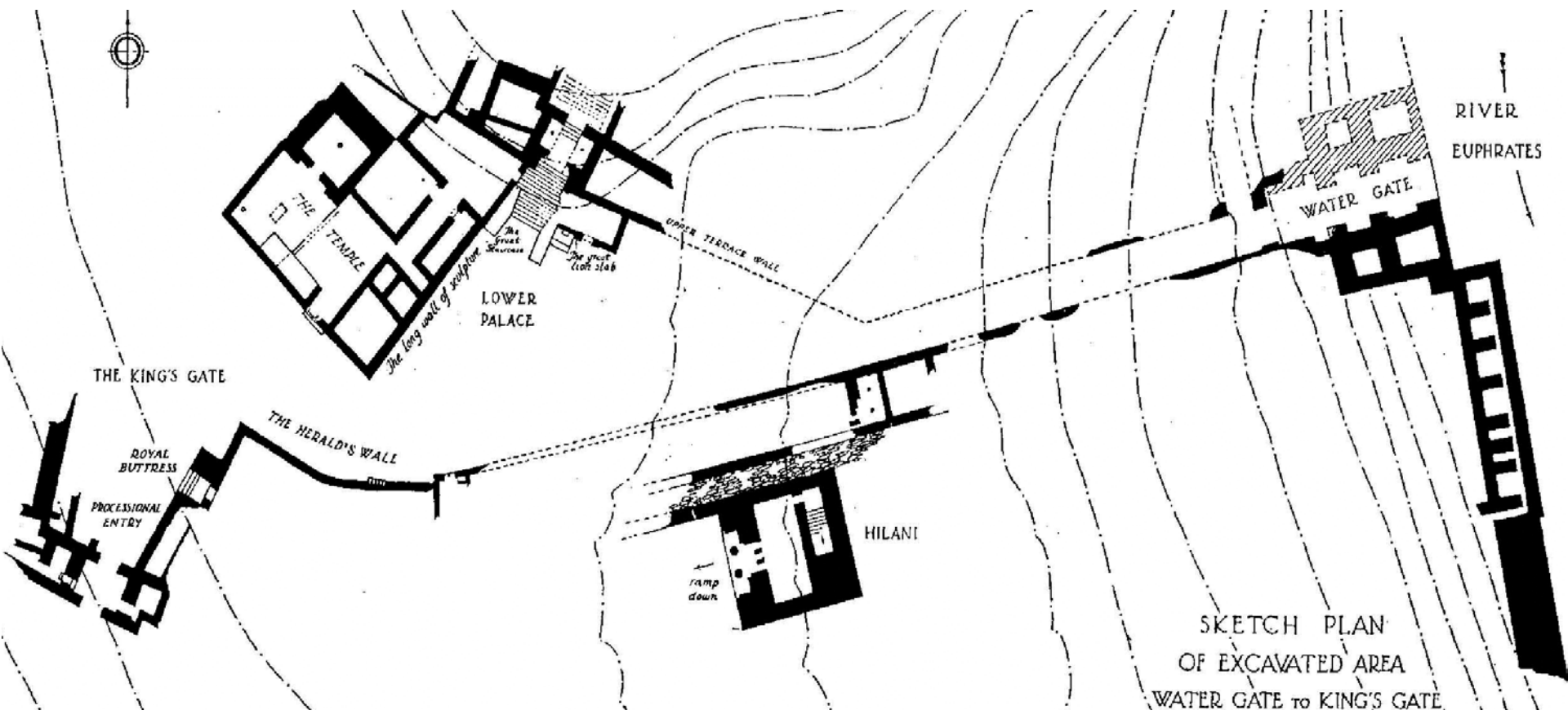
The Kings of Carchemish

Kral	Tarih	Çağdaşı
Piyasili (Sharri-Kushukh)	1340?	Mursilis II, son of Suppiluliumas I
[...]sharruma		Mursilis II, son of Piyasili
Sharkhuruwa		Muwatallis II, son of Piyasili
Ini-Teshub I		Tudhaliyas IV, son of Sakhurunwa
Talmi-Teshub		Suppiluliumas II, son of Ini-Teshub
Kuzi-Teshub		son of Talmi-Teshub
Ini-Teshub II	(ca.1100)	Contemporary Tiglath Pileser I
Tudhaliyas		(later than Hittite empire? Before or after Ini-Teshub II)
[...]pazitis		
Ura-Tarhunzas		
Suhis I		
Astuwatamanzas		son of Suhis I
Suhis II		son of Astuwatamanzas
Katuwas	ca. 900	son of Suhis II
Sangara	870-848	Shalmaneser 858 BCE
Astiruwas		
Yariris	772(?)	Ashurdan III (Inscription Uncertain)
Kamanis		
Sasturas		Vizier of Kamanis?
Pisiris	738-?	Last King of Carchemish son of Sasturas TPIII & Sargon, son of Sasturas

1876'da Assiriyolog George Smith tarafından burasının, Assur, Mısır ve İbrani kayıtlarında adı geçen *Karkamiš* olduğu tespit edilmiştir. *Carchemish*, İbranice'deki *krkmyš* şeklindeki yazılışının İngilizceleştirilmiş halidir.

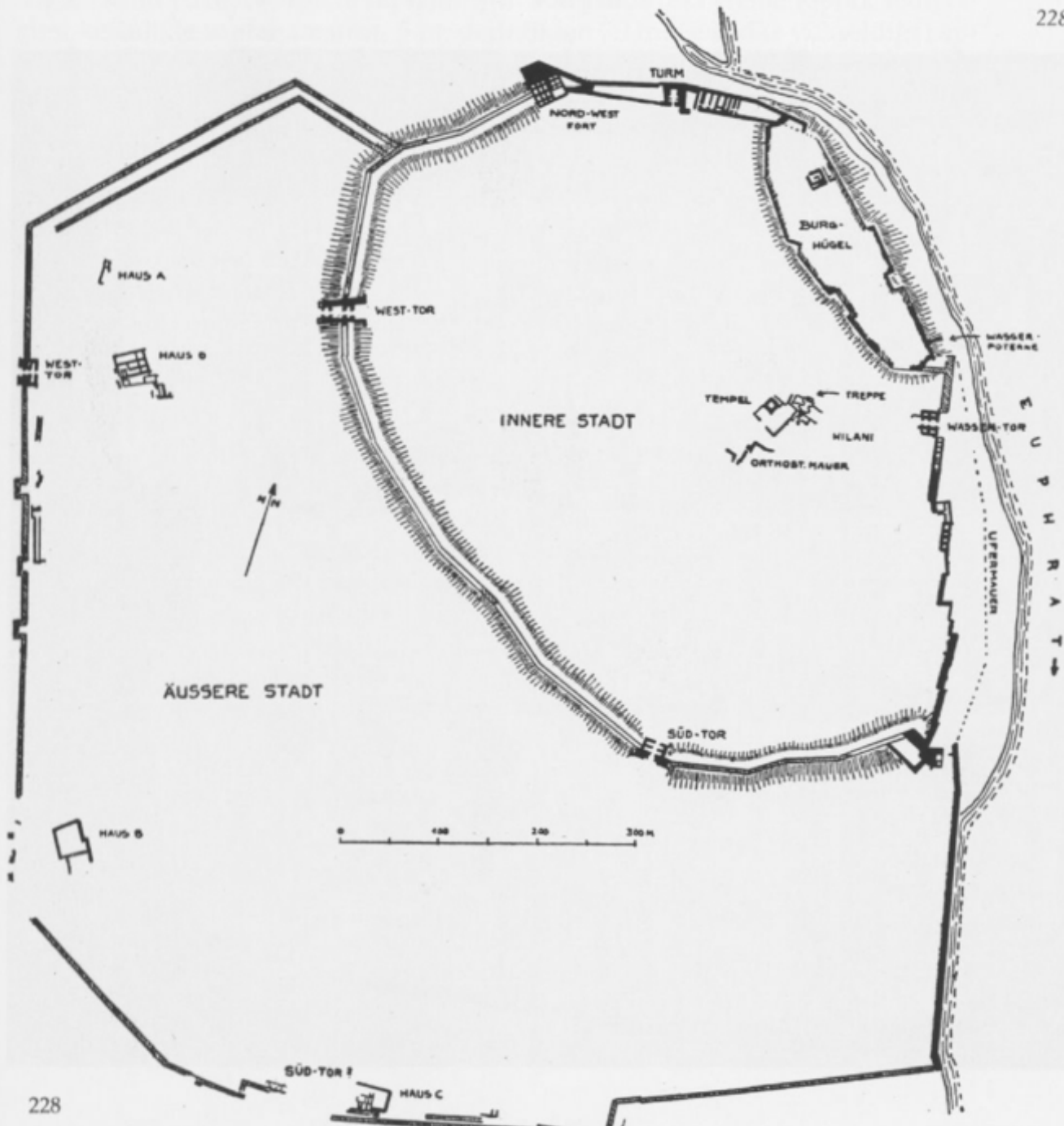

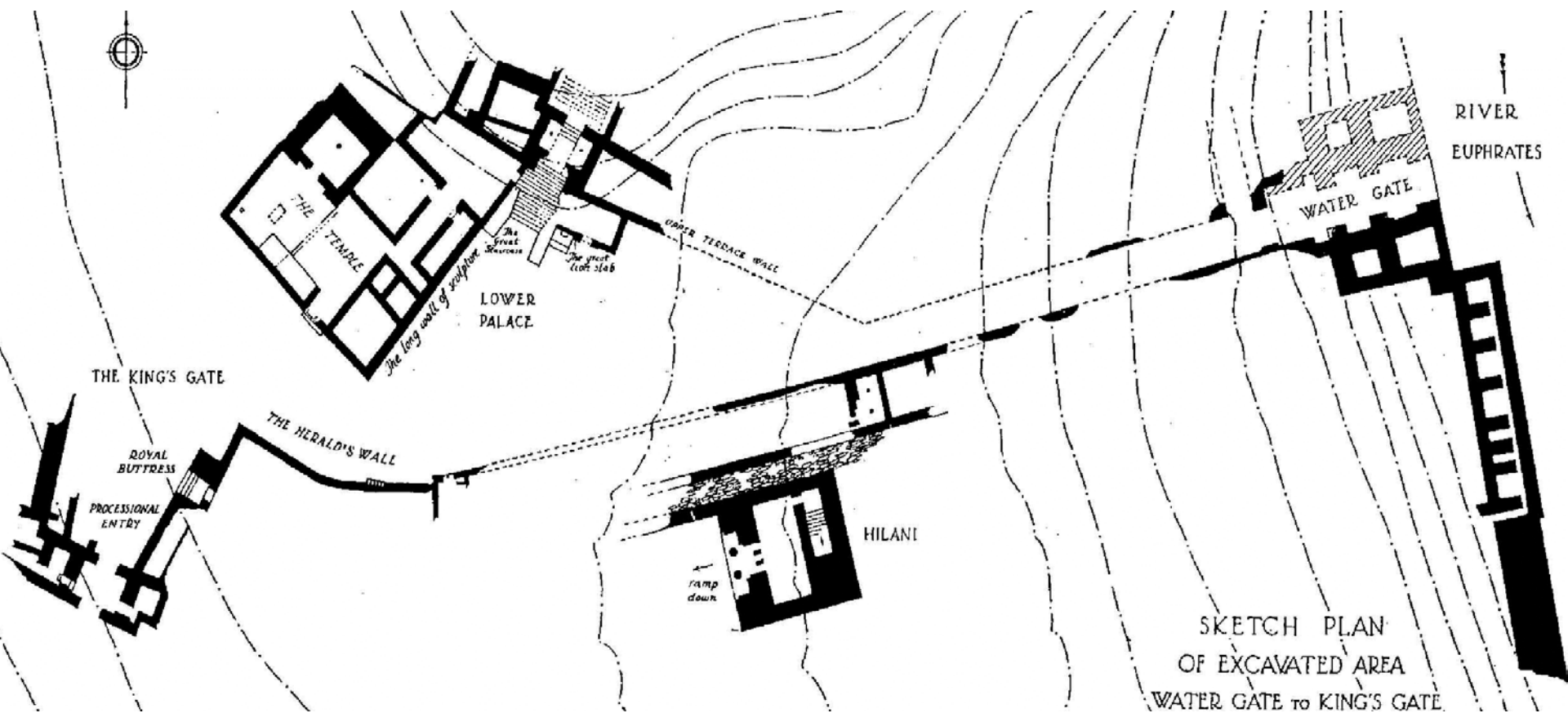
SKETCH PLAN
OF EXCAVATED AREA
WATER GATE TO KING'S GATE.

GH I	Karkamış I	Su Kapısı/Water Gate	Aa 1-4
		Su Kapısı/Water Gate II	Ab 1-4
		Fırtına Tanrısı Mabedi güneyindeki	D2
GH II	Karkamış II	Haberciler Duvarı/Herald's Wall	E1-13
	Karkamış IIa	Kral Kapısı/Kings Gate Civarı	H2-4, 9
	Karkamış IIb	Kral Kapısı/Kings Gate Civarı	H1, 5-8, 10-12
		Büyük Merdivenin batısından	Bb/1
	Karkamış III	Uzun Duvar/Long Wall	B17-26; C1-14
Tören Girişi/Processional Entry		F1-16	
GH IIIa	Karkamış IV	Kral Burcu/Royal Buttress	G1-8
GH IIIb	Karkamış V	Büyük Merdiven/Great Staircase	Ba1-8
		Güney Kapısı/South Gate	J/1-2

Not: GHI olarak tarihlendirilen Karkamış I Su Kapısı Aa ve Ab4 GHÇ II olmalı

SKETCH PLAN
OF EXCAVATED AREA
WATER GATE TO KING'S GATE.

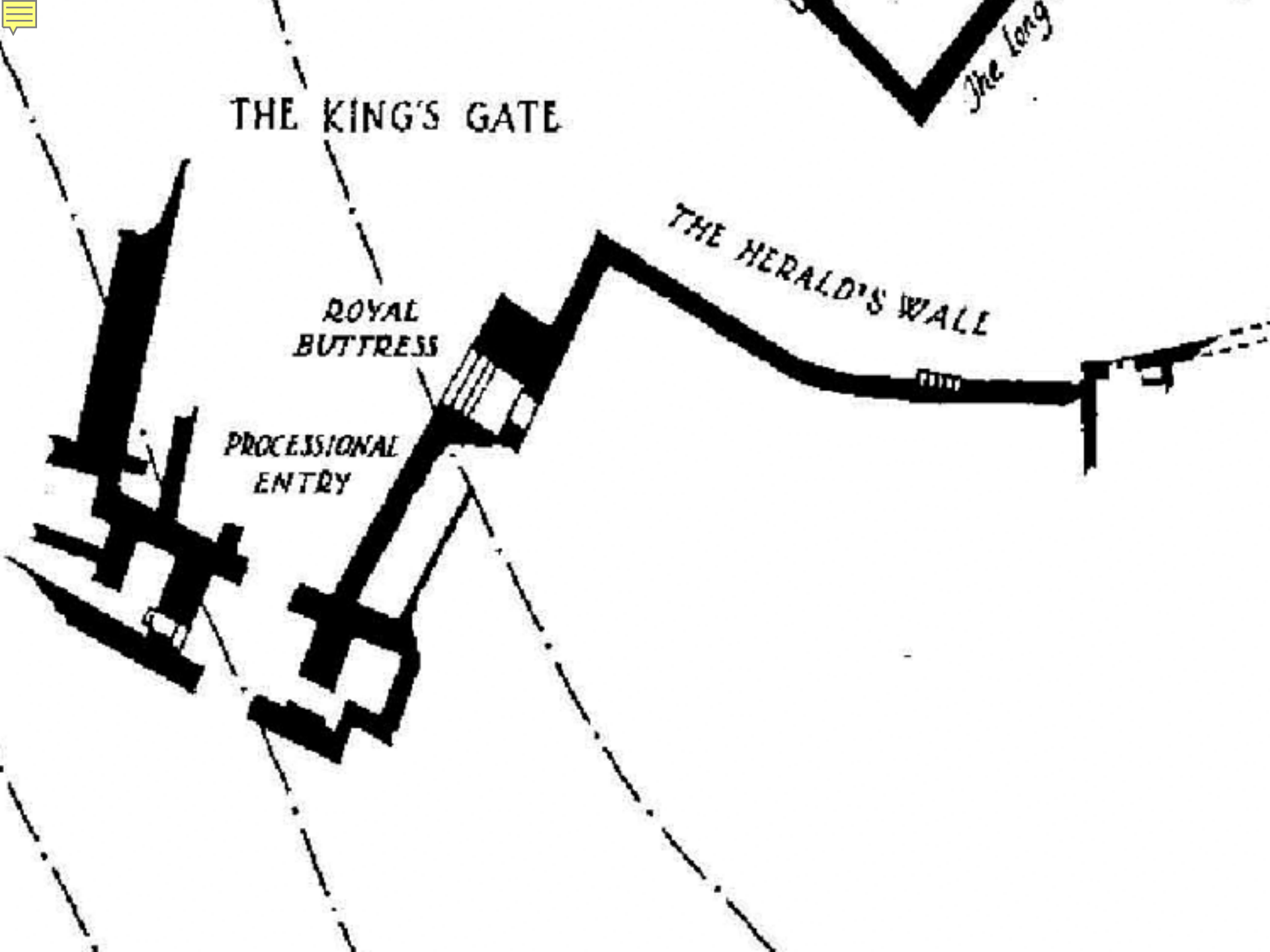
THE KING'S GATE

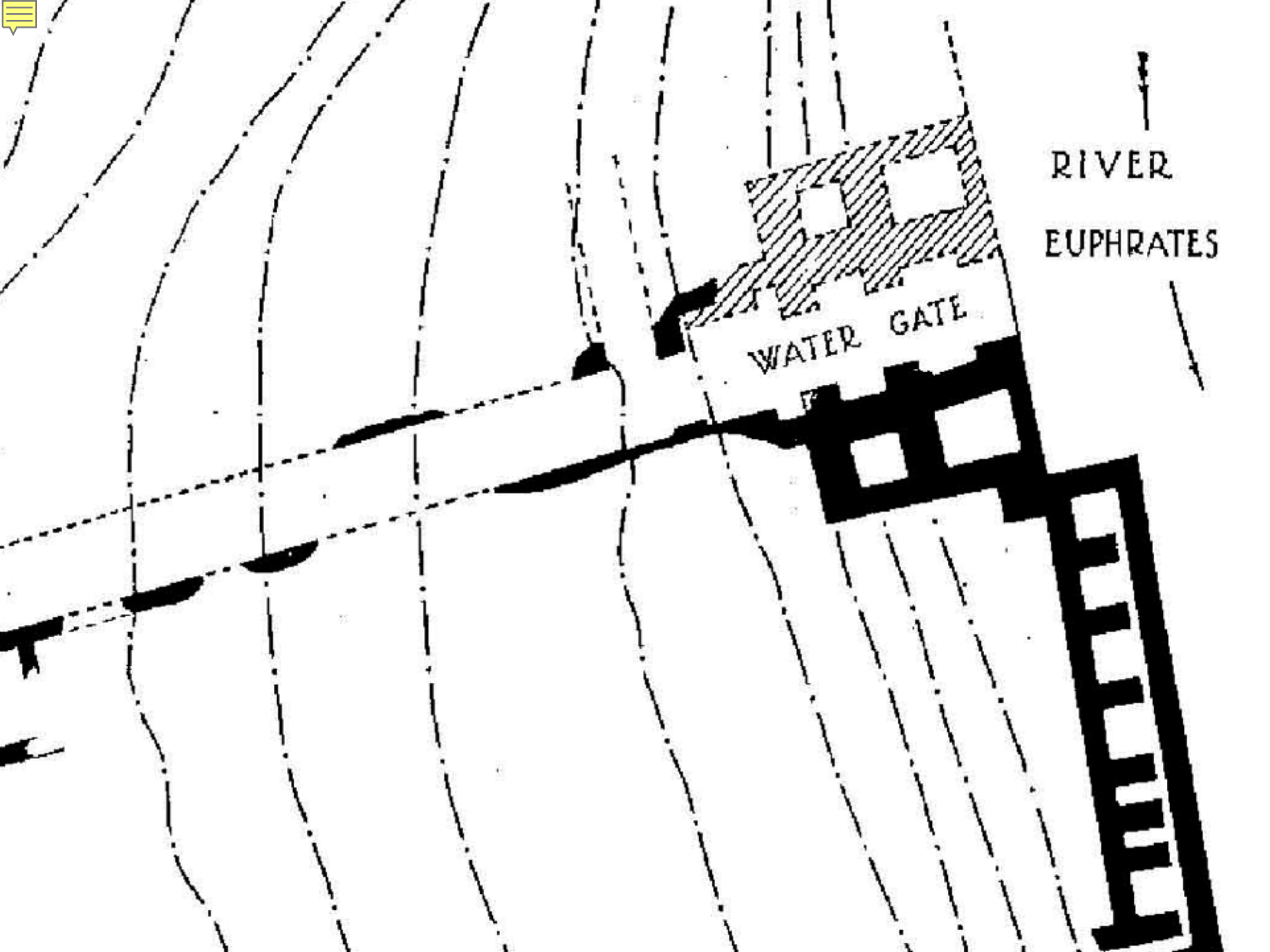
The long

ROYAL
BUTTRESS

PROCESSIONAL
ENTRY

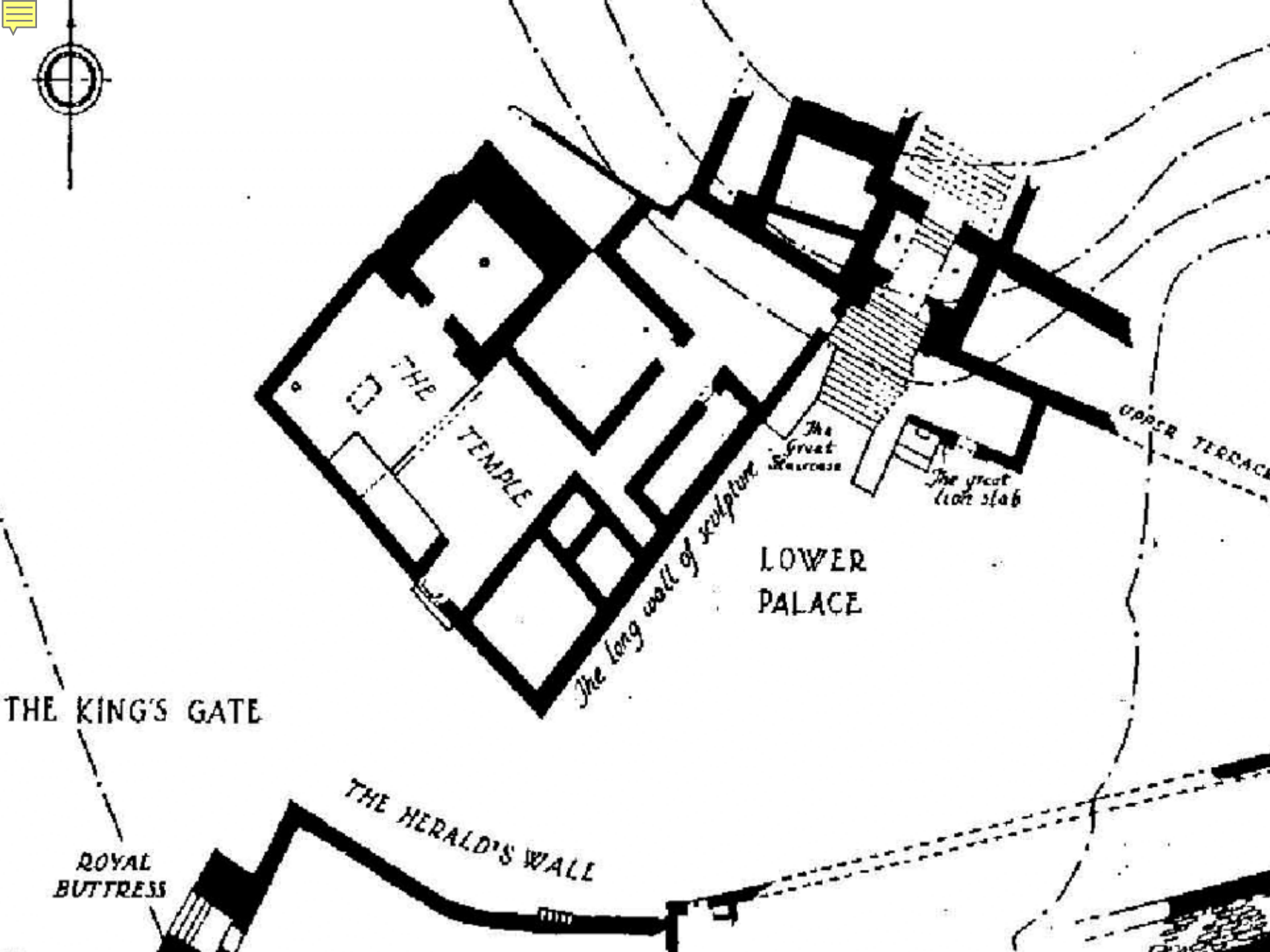
THE HERALD'S WALL

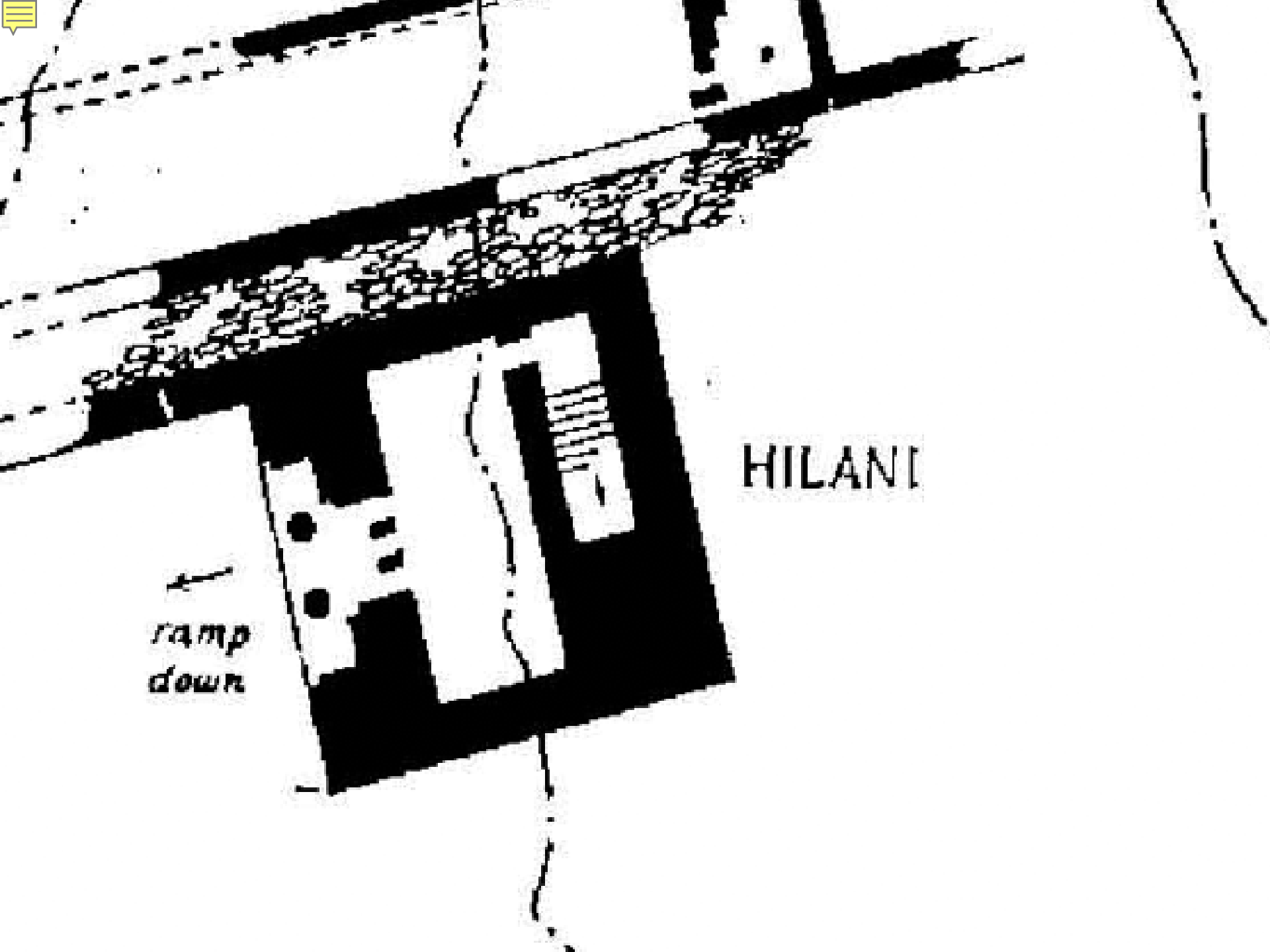

RIVER
EUPHRATES

WATER GATE

←
ramp
down

HILANI

SU KAPISI

KARKAMIŞ I/GH I (Aa/1-3, Ab/1-3).

Kabartmalar duvarlara ait taş blokların yüzeylerine işlenmiş.

Hayvan ve fantastik yaratıklar.

İnsan tasvirleri harap (B28a).

Bütün kabartmalar oldukça iyi düzenlenmiş rölyef yüzeyinde belirgin, oldukça keskin kenarlarla şekillendirilmiş ve altta ince bir kenara dayanmaktadır.

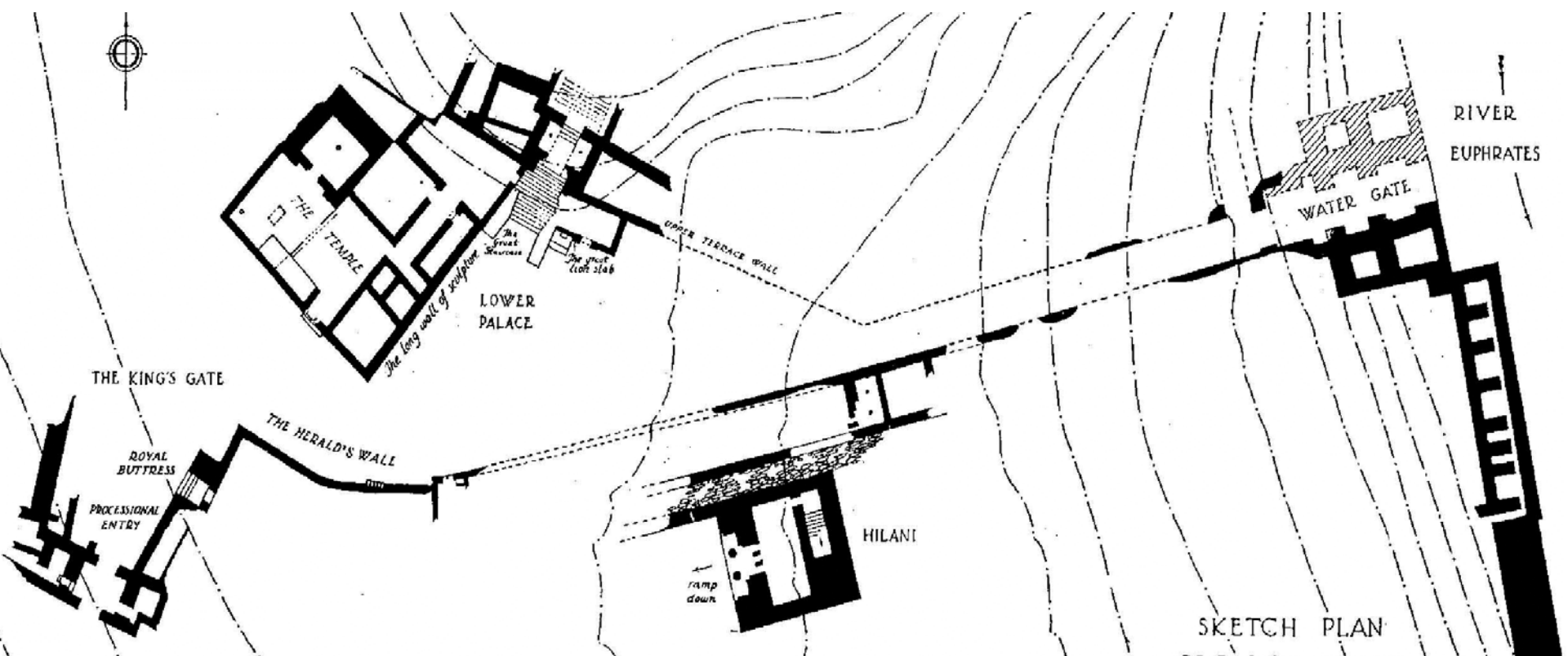
Bilinen malzemeye göre her bir kabartma, ayrı bir birimi oluşturmaktadır.

Sadece in situ bulunmuş olan Aa/1'de karşı karşıya duran bir boğa ve aslan figürünün kendini korumuş beden kısımları belli bir sahneyi oluşturmakta, olası bir hayvan mücadelesini akla getirmektedir. Hayvanların bedenlerinde ayrıntılar işlenmemiş, aslanın pençelerinde parmaklar ve tırnaklar spiral biçimi ince çizgilerle belirtilmiştir.

Su Kapısı eserleri iki yerel gruba ayrılır:

Su Kapısı 1. grup eserler:

NOT: BURADA BULUNAN ESERLERİN TAMAMI GH I DEĞİLDİR

Aa/1 Aslanxboğa

Ortostad

in situ

Kapının geçidinde, dış kenarının güney kesiminde

Kireçtaşı

110; u. 215 cm

AMM

Karkamış I/GH I

Aa/2 Kanatlı Aslan

Ortostad

in situ

Kapı odasının dış kesimi, güney tarafı

Kireçtaşı

136, g. 167 cm.

AMM

Karkamış I/GH I

Aa/3 Boğa adam

Ortostad

in situ. Kapı odasının güney kesiminde

Kireçtaşı

136; g. 90 cm.

AMM

Karkamış I/GH

Karkemis Aa/3

Ab/1 aslan/kanatlı aslan

Köşe taşı

Kireçtaşı

in situ değil

110; g. 150; k. 80 cm.

Geniş yüzeyinde bir grifon veya aslan. b. iki insan figürü.

a

Su Kapısı II. Grup eserleri:

b

Ab/2 Boğa

Ortostad parçası
in situ değil

Bazalt

160.

AMM

Karkamış I/GH I

Ab/3 Kanatlı aslan

Ortostad parçası

Enkaz içinde

Bazalt

160; g. 115 cm.

Nerede olduğu?

Karkamış I/GH I

D/2 Grifon veya Sfenks Ortostad

Bazalt 81; u. 142 cm.

AMM

Karkamış I/GH I

Tapınak avlusunun güney kısmında ancak in situ değil.

Aa/4 Libasyon

Ortostad

İn situ değil

Kireçtaşı

135 g. 230 cm.

Yerinde kalmış olmalı

Karkamış III/GH II

Ab/4 Ziyafet

Ortostad

in situ değil

Aa/4 bloğunun yanında olmalı

Kireçtaşı

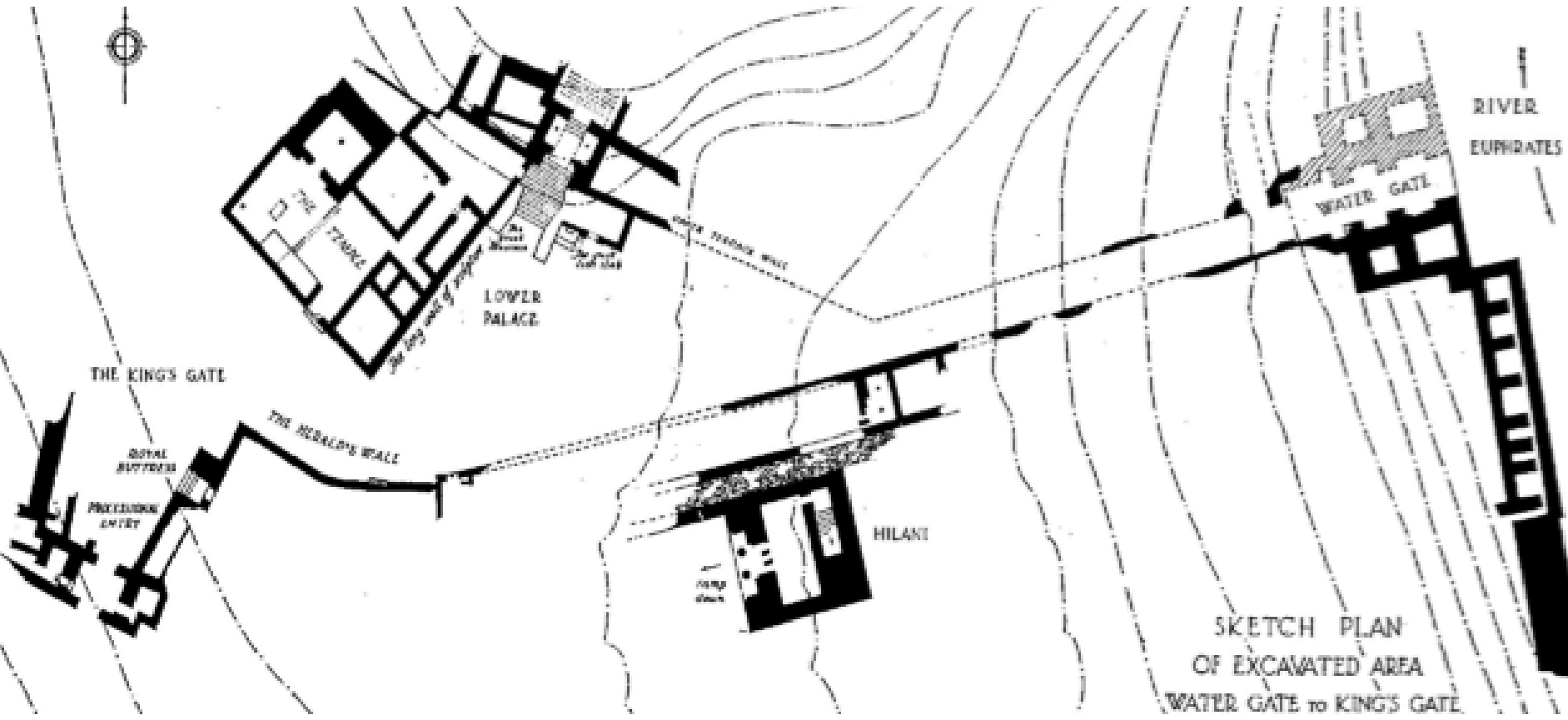
135; g. 230 cm.

AMM

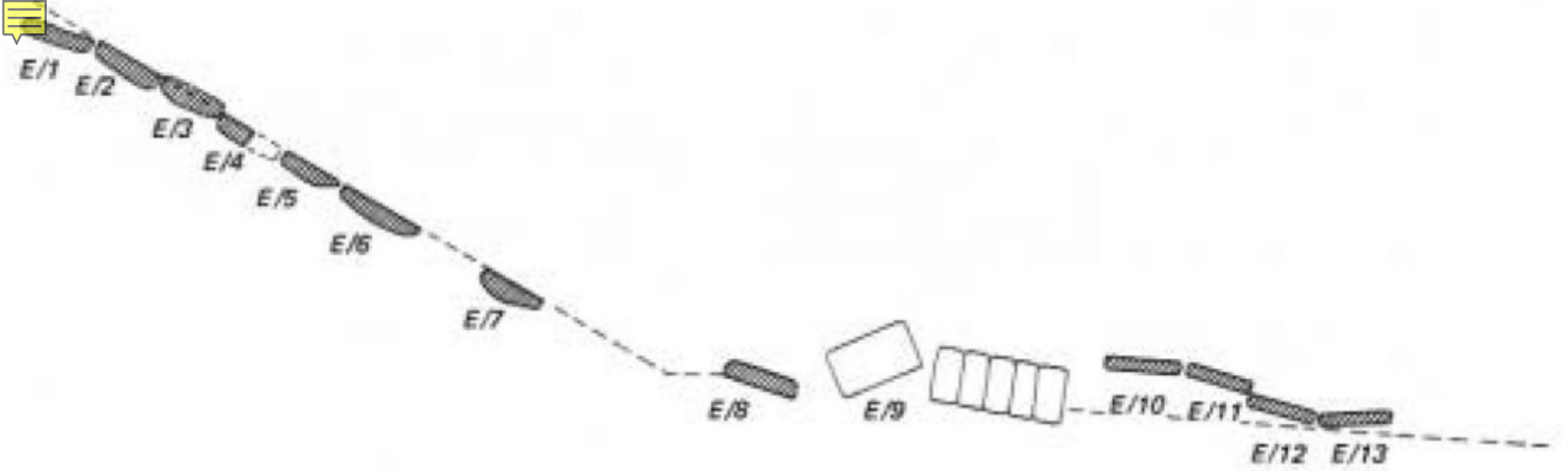
Karkamış III/GH II

Herald's Wall-Haberciler Duvarı

SKETCH PLAN OF EXCAVATED AREA WATER GATE TO KING'S GATE.

KARKAMIŞ II/GH II: “Herald’s Wall-Haberciler Duvarı”

-kalker x bazalt

-alt kenar, temiz bir yüzey

-yüzeylerinde farklılık: alçak kabartma; figürlerde uzuvlaşma: **kabartma sanatı**

-bir kaç figürlü, konular birbirleriyle ilintili, özenli istiflenmiş

-kompozisyonda **üç figürlü kapalı gruplar: arma gibi**

-herkes aynı giysiyi; kısa etekli tünikayı ve sivri, ucu kalkık ayakkabıyı giyer. Figürlerin saçları, omuzların arasından aşağı sarkan sırt üstünde, saç örgüsü şeklindedir. Ense üzerinde kısa, yuvarlak topuzlu saç modeli ender görülmektedir.

GH II stilinin bir özelliği olan saçların bukle olarak işlenmesi, burada görülmez, yalnız sakallar, bukleli, kat kat işlenmiştir (Katuwas’ın saç ve sakalı).

-IIa detaylar farkedilmez

-IIb detaylar **derin çizgilerle** belli edilmiştir

-konular iki istisna ile mitolojik

-HH yok

E/1 Hayvanlar hakimi

Ortostad

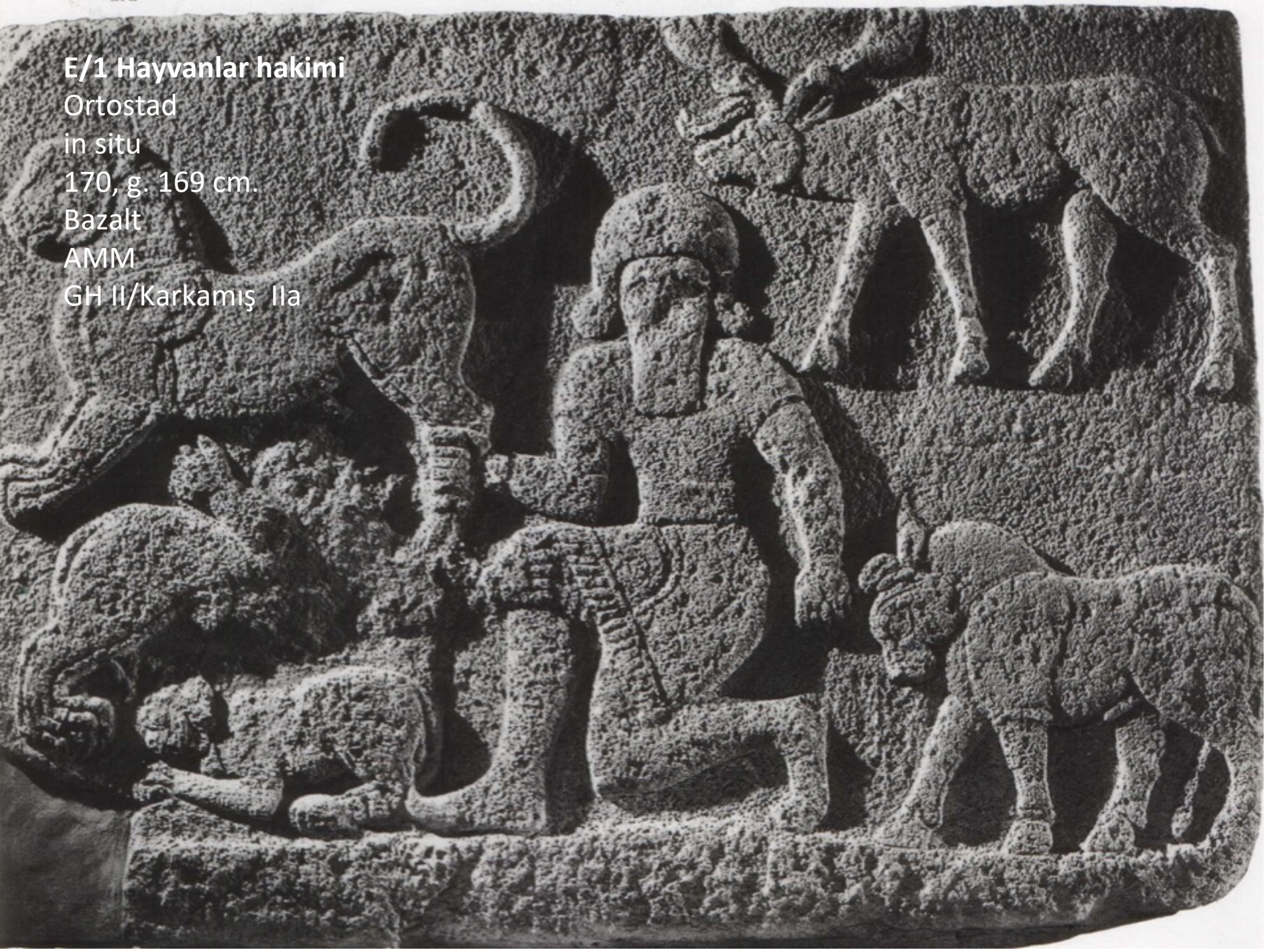
in situ

170, g. 169 cm.

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış Ila

E/2 Av

Ortostad

in situ

107, g. 152 cm.

Kireçtaşı

AMM-BM

GH II/Karkamış IIb

E/3 Aslanla m¼cadele

Ortostad

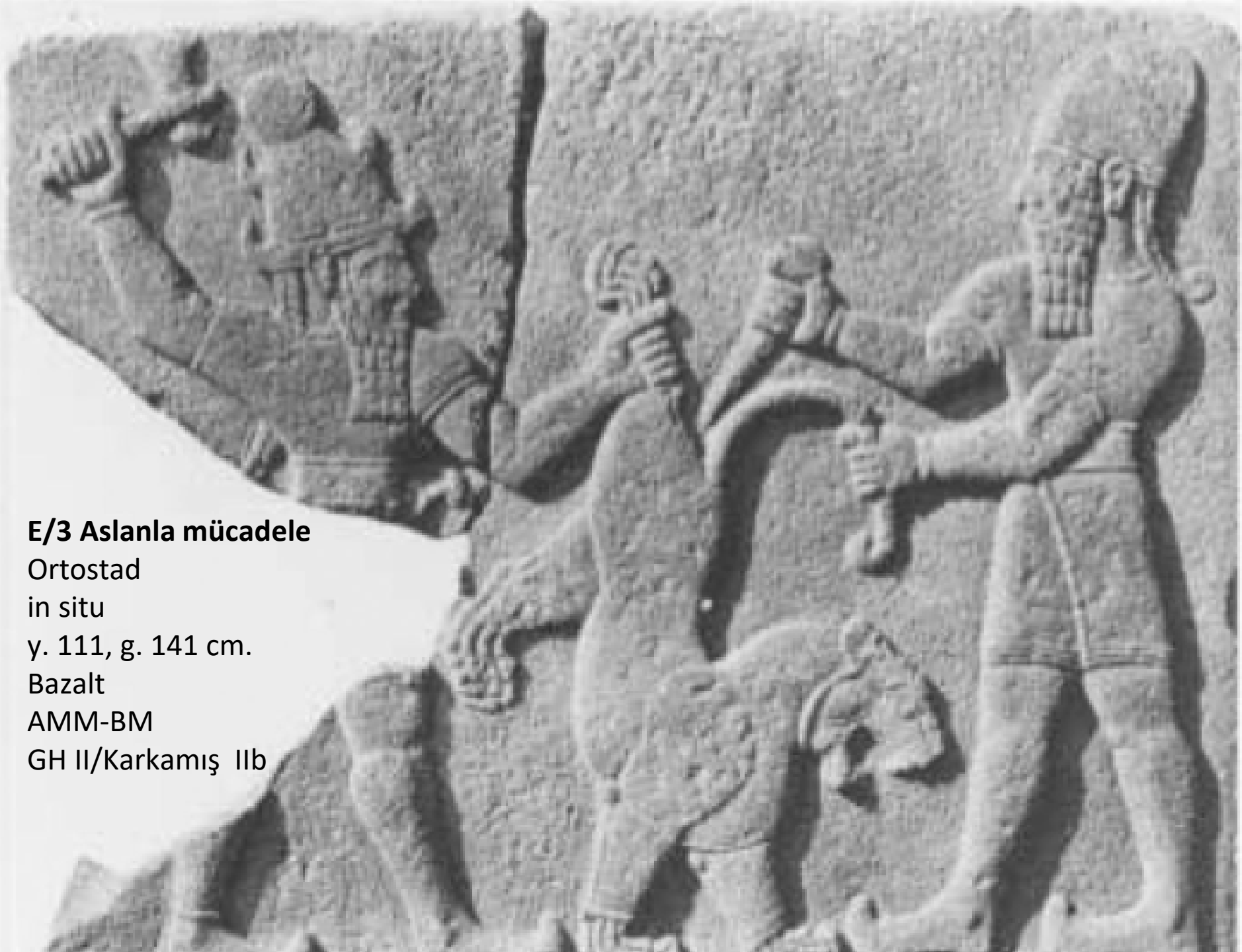
in situ

y. 111, g. 141 cm.

Bazalt

AMM-BM

GH II/Karkamış IIb

E/4 Aslanla m¼cadele

Ortostad

in situ

y. 120, g. 110 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış IIb

E/5 Antitetik grifonlar

Ortostad

in situ

y. 117, g. 139 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış IIb

E/7Antitetik hayvanlar

Ortostad

in situ

y. 125, g. 185 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış IIa

E/8 Chimera

Ortostad, in situ

y. 113, g. 98 cm.

Bazalt AMM

GH II/Karkamiş IIa

E/9 Antitetik boğa-ve aslan adamlar

Ortostad, in situ; duvar önüne yıkılmış

y. 129, g. 195 cm. Bazalt AMM GH II Karkamış Ila

E/10 Hayvanların mücadelesi

Ortostad

in situ

y. 127, g. 162 cm.

Kireçtaşı

AMM-BM

GH II/Karkamış Ila

E/11 Üçlü mücadele

Ortostad

in situ

y. 124, g. 145 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış Ila

E/12 Karişik varlıkla mücadele

Ortostad

in situ

y. 124, g. 144 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış IIb

E/13 Deve binicisi

Ortostad

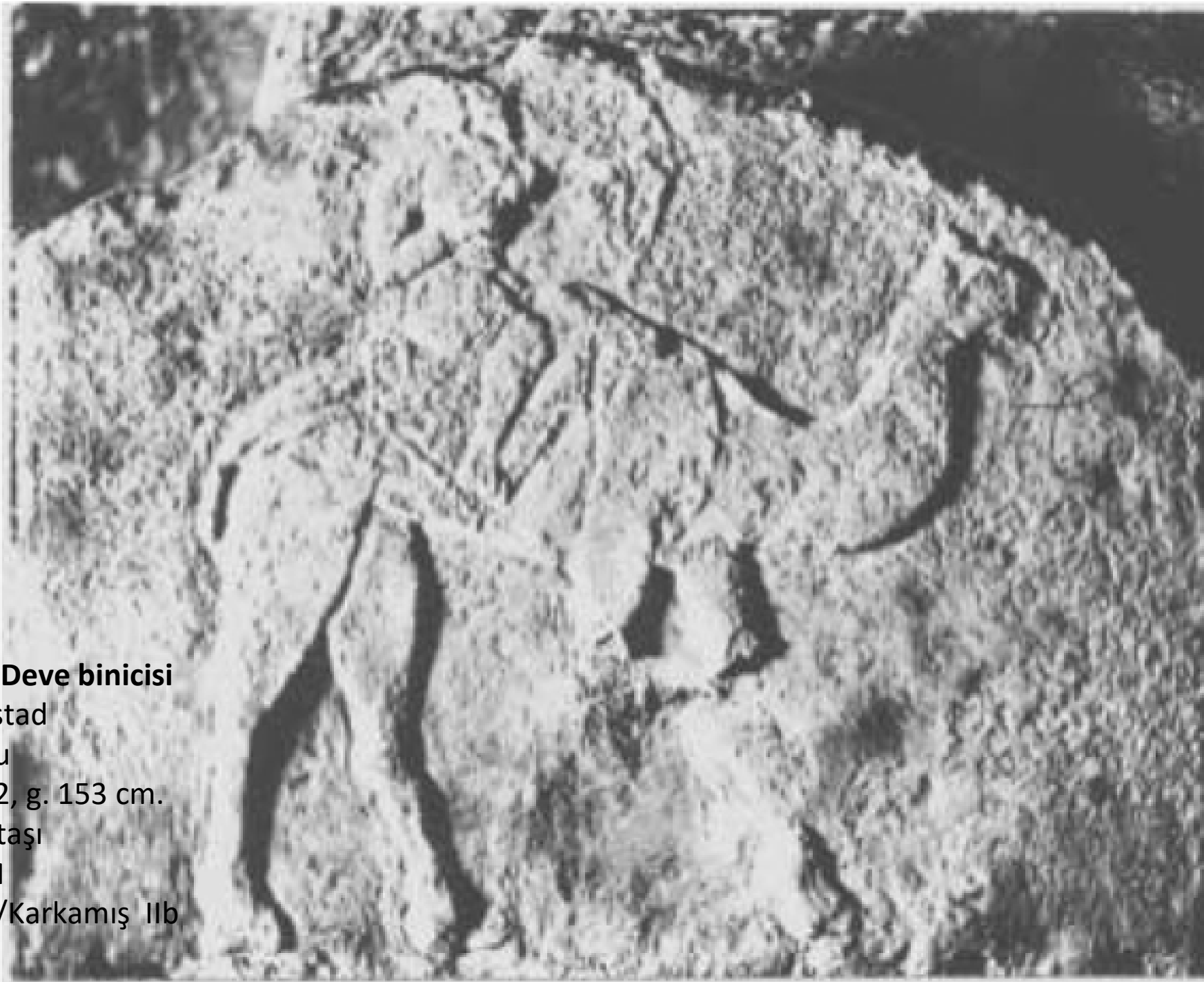
in situ

y. 122, g. 153 cm.

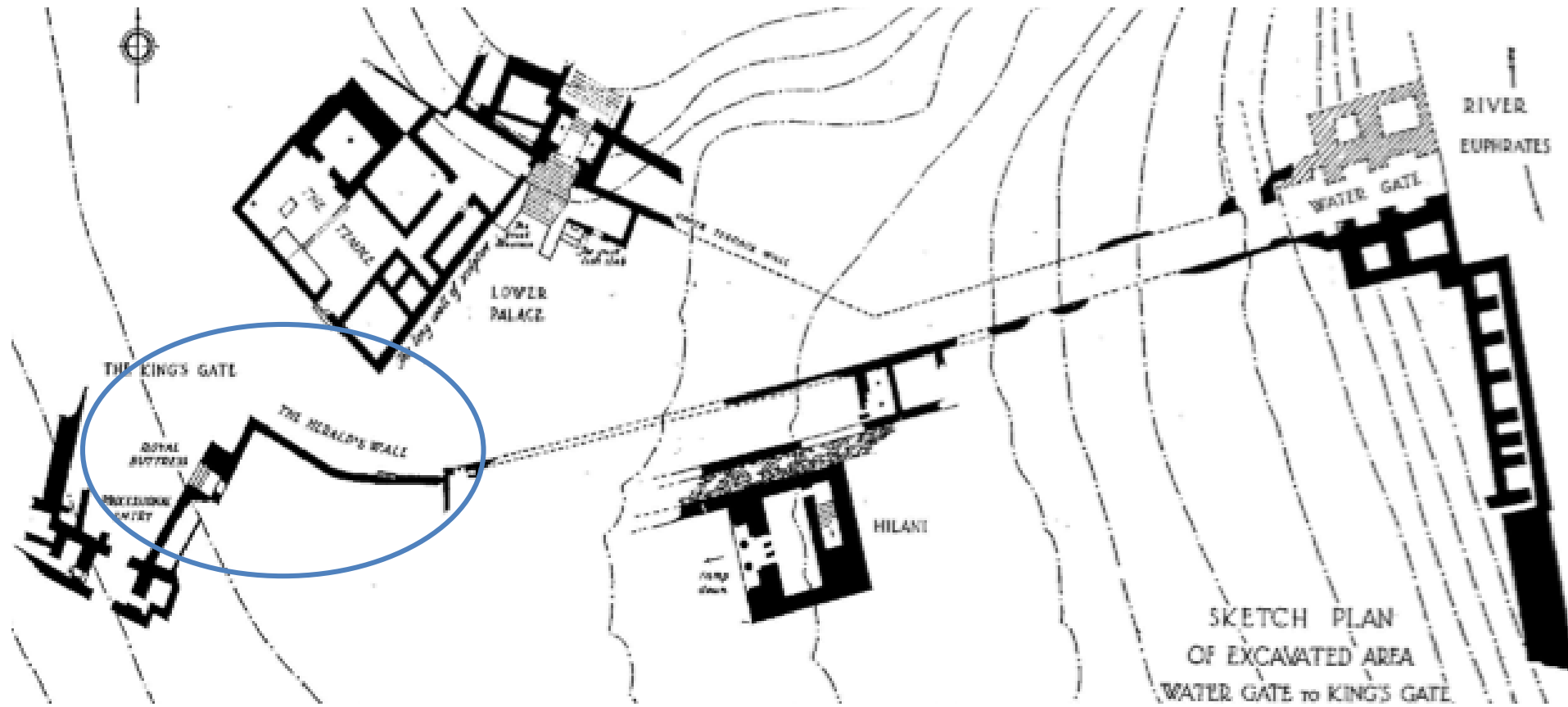
Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış IIb

KRAL KAPISI ESERLERİ

H/2 Aslan

Ortostad

Roma duvarı temeline örülmüş. Kapı yapısının iç kesiminde duruyor olmalı.

y. 110 cm.

Kireçtaşı

AMM-GH II/Karkamış II

H/3 Aslan-adam

Ortostad

Roma duvarı temeline örülmüş.

y. yak. 70 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış II

H/4 Kimera?

Ortostad

Yıkıntı içinde bulunmuş

y. ?

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış II

Karkemis H/4

H/9 Hayvanların mücadelesi

Ortostad

H/7'nin yanında kırık parçalar halinde. Kapının güney cephesinin batı kesiminde.

y. 100; g. 140 cm.

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış II

H/1 Kuş başlı cin

Ortostad

Kapı yapısının dış kesiminde kuzey cephesinde,
H/12'nin yanında
bulunmuş.

y. 90 cm.

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış II

H/5 Kahraman ve hayvan

Ortostad

Roma duvarına örülü olarak bulunmuş.

y. 90 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış II

H/6 Av- H/7

Ortostad Kapı yapısının batı duvarının iç gecidinde bulunmuş. Orijinalde güney cephesinin batı kesiminde olmalı.

y. 100; g. 175 cm. Kireçtaşı

Nerede olduğu bilinmiyor.

GH II/Karkamış II

H/7 Geyik ortastadı

in situ

y. yak. 100 cm.

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış II

H/8 Antitetik grifonlar

Ortostad

H/7'nin yanında bulunmuş.

y. yak.100 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış II

H/11 Kral Kapısı Önü.Kaide in situ. Tanrı, kırık ve parçalar halinde bulunmuş. Kaide: y. 95; g. 145; Tanrı ile birlikte toplam y. 2 50 cm.
Bazalt.Kaide AMM'de, aslanların başı BM'de; Heykel AMM'de (kaybolmuş). GH II/Karkamış III.HH.Kaidede bir çift aslan arasında kuş başlı cin tasvir edilmiş.

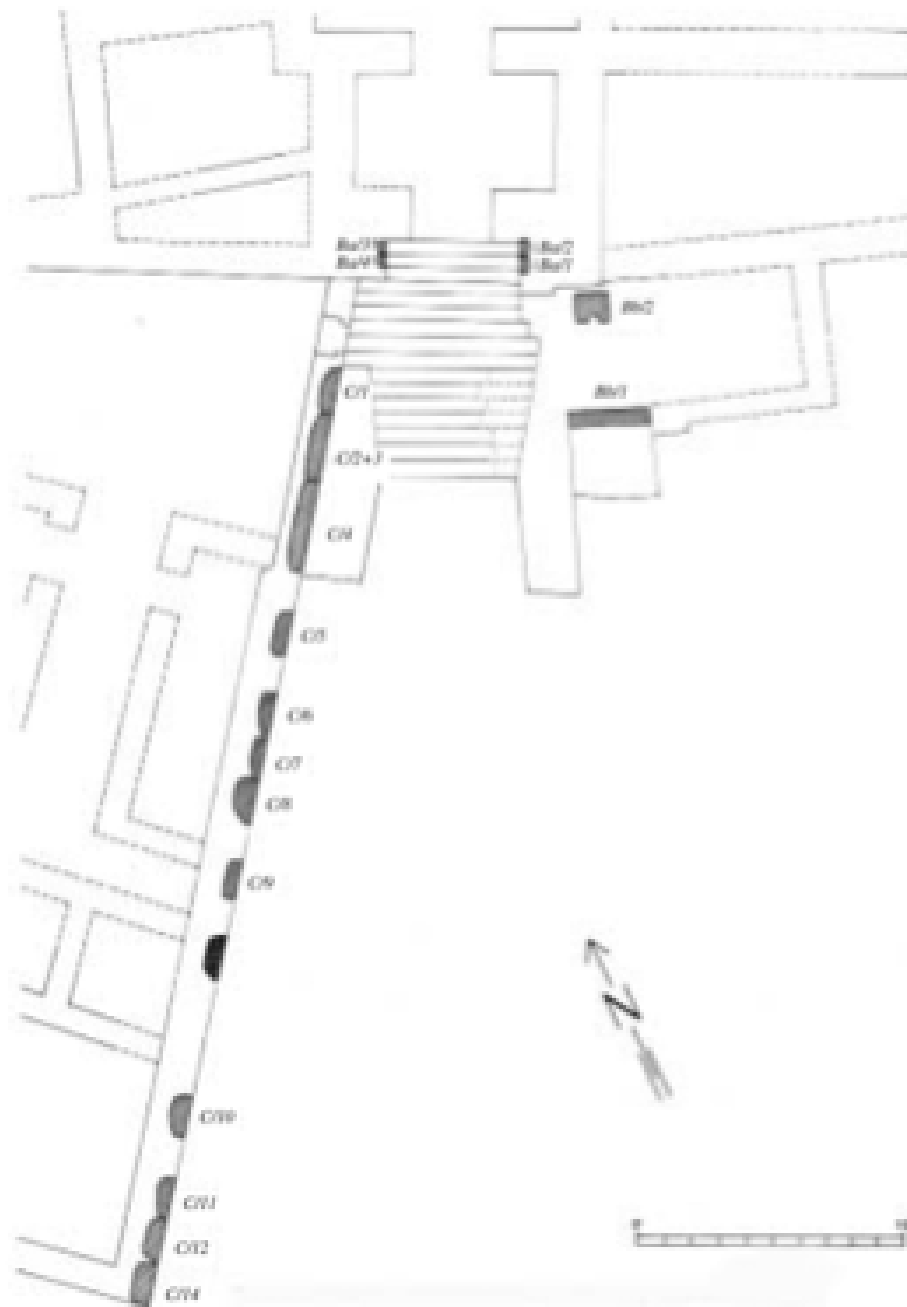
H/12 Askerler

Ortostad Roma duvarı temeline örülmüş. Kapı yapısının iç kesiminde duruyor olmalı.
y. 90; g. 114 cm. Kireçtaşı AMM GH II/Karkamış III

KABARTMALI UZUN DUVAR ESERLERİ

Karkamış III/GH II stil grubuna **Long Wall of Sculpture**-Heykelli Uzun Duvar (B/17-26; C/1-14) ve **Processional Entry**-Tören Alayı Girişi'nde (F/1-16) yer almış olan ortostad kabartmaları dahil edilmektedir.

Plan 4: Karkamış, Great Staircase und Long Wall of Sculpture

KABARTMALI UZUN DUVAR (C/1-14)

Büyük olasılıkla bu duvar ortostadlarla bezeli ve kazı esnasında in situ durumda. Büyük çoğunluğu duvar dibine düşmüş.

Tanrı ve tanrıça tasvirleri:

Çok süslü giysiler ve tanrıçaların rosaslarla bezenmiş polos şeklindeki başlıkları, geleneksel Hitit stilinde görülmeyen motiflerdir. Polosların silindirik biçimi ve üstünden bileklere kadar inen ince örtü, GH I Malatya Sulumeli kabartmalarında Kraliçe Tivati'nin baş örtüsünde görülür. Tanrıça giysilerinin saçak ve püsküllerle bezenmesi, bellerindeki bir çok kordon gibi yatay sıradan oluşan kalın kemerler, poloslardaki rosas ve boncuk dizileri Kuzey Suriye Arami giysilerini anımsatmaktadır (bk. Maraş stelleri).

Tanrılar da, başı hilal biçiminde, ucu kıvrık Hitit kılıçları yerine, daha kısa, yarım daire veya top gibi yumrulu Assur tipi kılıçlarla betimlenmiştir. Piyadelerin taşıdığı, ön taraflarında konik bir çıkıntı bulunan, pratik olmaktan çok, olası apotropeik anlamlı miğferler, Karkamış için karakteristik olduğu gibi, Geç Hitit Sanatı'nda ünik bir miğfer tipinin örnekleridirler (Karatepe savaşçılarının miğferlerinden ayrılırlar). İki sıra çift boynuzlu, pomponlu başlığı, Karkamış'ta tanrılarda görüyoruz. Yalnız çıplak tanrıçanın bir çift boynuzlu konik başlığı istisna oluşturur; tanrıçalar alın üzerinde tek bir boynuzu olan bezekli poloslarla tasvir edilmişlerdir (C/3).

Tanrı ve tanrıça tasvirlerinin başları ise, ense veya sırta kadar uzanan, ucu helezon biçimi yuvarlanmış örgüdür. Bu saç görüldüğü tanrıların sakalları, helezon biçimi sıra sıra buklelerden oluşur (K/28, C/7, C/5).

C/1 Tanrı çifti ortostadı

in situ

g. 250 cm.

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış III

C/2 Koruyucu tanrı? tasviri

Ortostad

in situ

y. 90 cm.

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış III

C/3 Tanrıça

Ortostad parçası

Merdiven yakınında yıkıntılar arasında

y. 83; g. 75 cm.

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış III

HH

C/4 ıplak tanrıça ve oturan kadın

Ortostad
in situ olabilir
y. 185; g. 250 cm.
Kireçtaşı
AMM
GH II/Karkamış III
HH

6 Arabalı savaş ortostadı

in situ olabilir

y. 155; g. 157 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış III

C/7 Arabalı savaş ortostadı

in situ olabilir

y. 200; g. 148 cm.

Bazalt

AMM

GH II/Karkamış III

C/8 Arabalı savaş ortostadı

in situ olabilir

y. ?

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış III

C/9 Arabalı savaş ortostadı

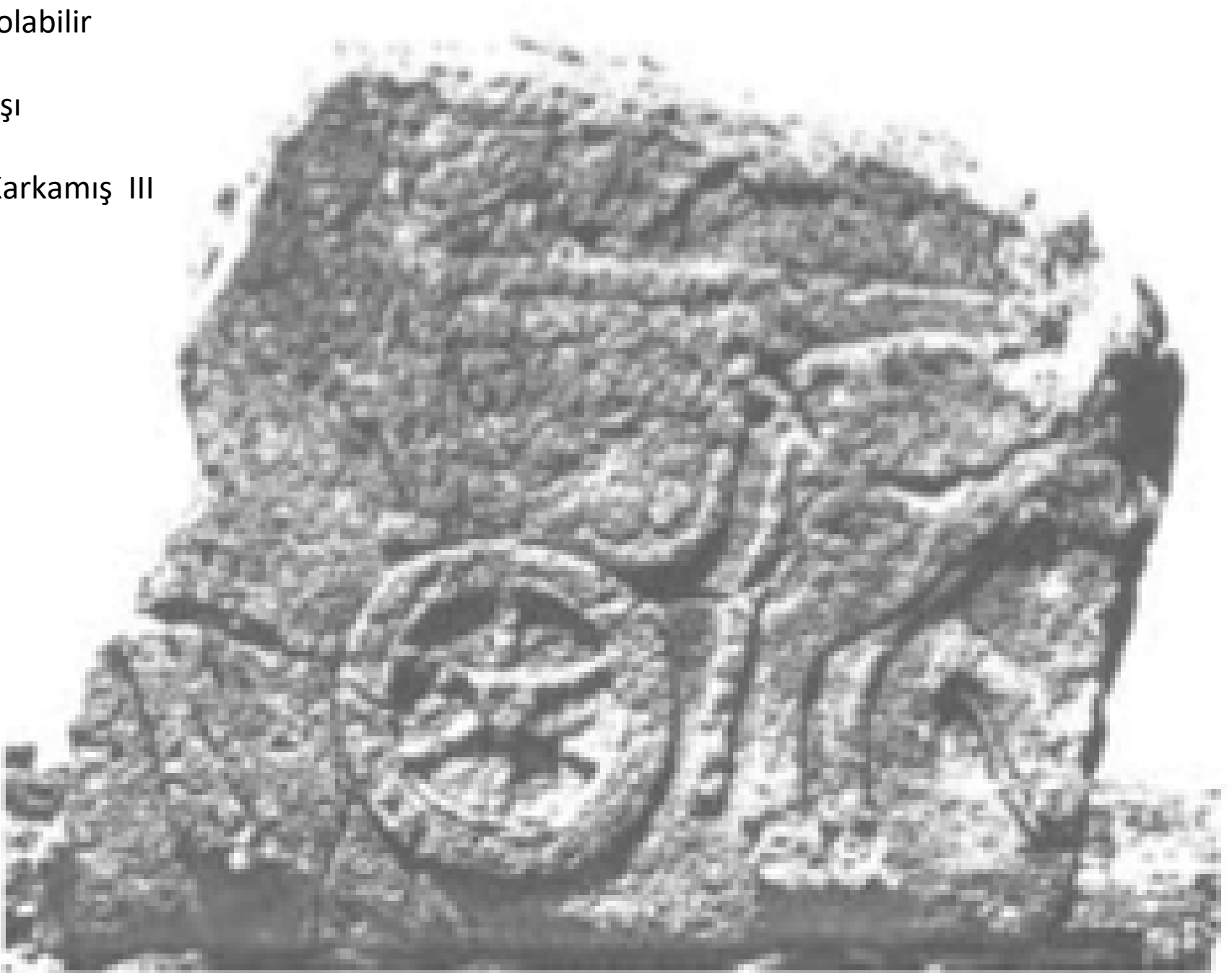
in situ olabilir

y. ?

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış III

Savaşçılar Alayı kabartmaları

C/10-14:

Sorguçlu miğfer taşıyan, **kısa tünikalı**, sırtlarında **yuvarlak kalkan**, sağ ellerinde **mızrak** tutan piyadeler, durağan bir yürüyüş pozisyonundadır; sol ellerinde **kesik bir baş veya saçlarından yakaladıkları çıplak düşmanla** gösterilmişlerdir (C/12). Bu gaddarca motifler, HH yazıtın altındaki kesik eller ve başlar, yerde yatan düşman figürü de, Anadolu-Hitit stiline yabancı, Assur kabartma sanatından alınma motiflerdir.

C/10 Asker ortostadı parçası in situ olabilir y. ?

Kireçtaşı AMM GH II/Karkamış III

C/11 İki asker ortostadı parçası

in situ olabilir

y. 157; g. 119 cm.

Kireçtaşı

Nerede olduğu ?

GH II/Karkamış III

C/12 Üç asker ortostadı parçası
in situ olabilir y. ? Kireçtaşı Nerede olduğu ?
GH III/Karkamış III

C/13 İki asker ortostadı parçası

in situ olabilir

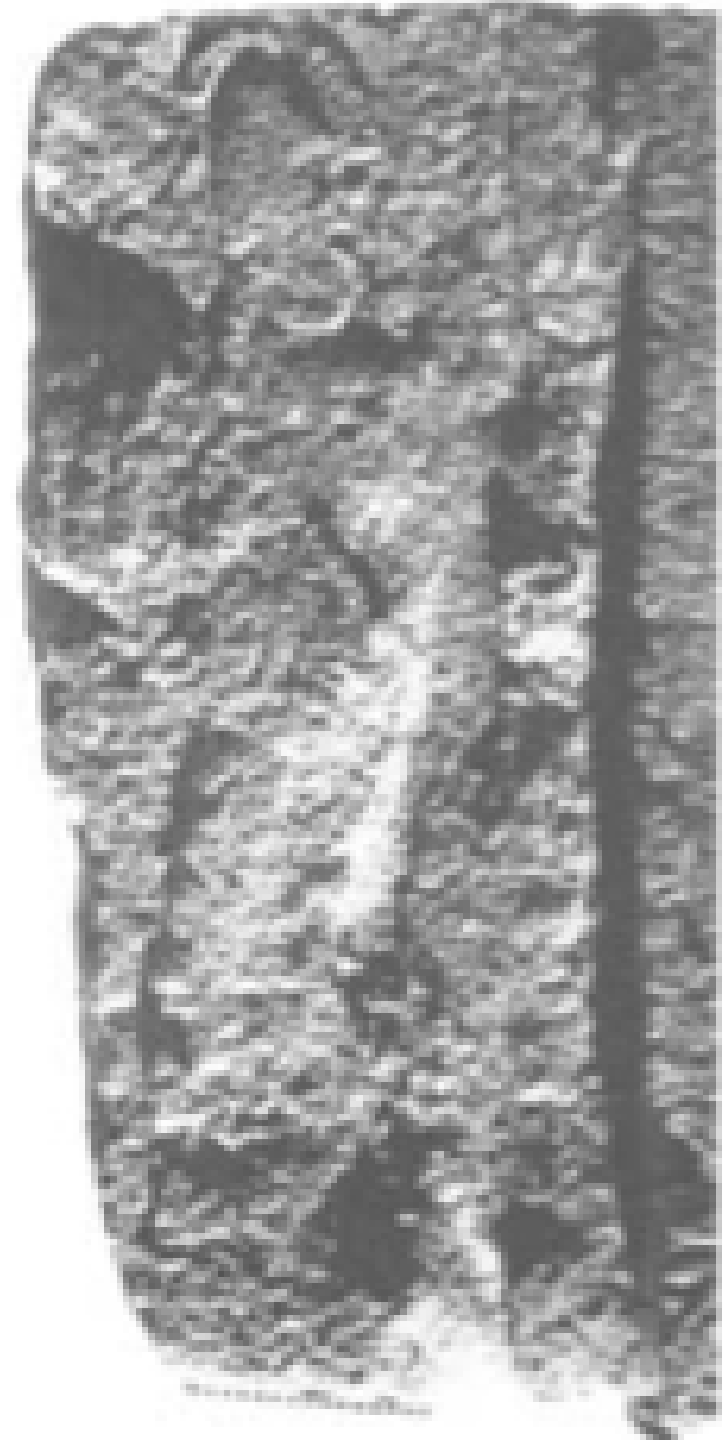
y. 157; g. 119 cm.

Kireçtaşı

Nerede olduğu ?

GH II/Karkamış III

C/10 gibi

C/14 İki asker

Köşe bloğu taşı

in situ olabilir

y. 165; g. 147 cm.

Kireçtaşı

AMM

GH II/Karkamış III

